

*Yusifova Kəmalə Xəlil qızı, dissertant,
Azərbaycan Kooperasiya Universiteti,
b/m., Azərbaycan Dillər Universiteti
Email: yusifovakemale38@gmail.com*

AĞDAMDA TURİZMİN İNKİŞAF PERSPEKTİVLƏRİ

Son zamanlar Azərbaycanda turizmin inkişafı ilə bağlı geniş miqyaslı işlər görülməsinə baxmayaraq, Qarabağ 2020-ci ilin 10 noyabr tarixinədək ermənilər tərəfindən işğal altında olduğuna görə bu proseslərdən kənarda qalmışdır. Azərbaycan torpaqlarının 20%-ni işğal edən Ermənistan bütün iqtisadi sahələrdə olduğu kimi turizm sektoruna da ciddi ziyan vurmuşdur. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə turizm infrastrukturunun qurulması vacib şərtlərdən biridir. Bu ərazilərin turizm potensialı da çox zəngindir.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında rəşadətli Ordumuz 44 gün ərzində Ermənistanı məğlub edib parlaq qələbə qazanaraq işğal altındakı torpaqlarımızı düşməndən azad etdi. Bununla da ölkəmizin iqtisadi inkişafında yeni perspektivlər açıldı. Bu mənada azad edilmiş bölgələrdə turizmin inkişafı daha cəlbedici görünür.

İşğaldan azad edilmiş Ağdam rayonu füsunkar təbiəti ilə tanınan Qarabağın mərkəzində yerləşir. Azərbaycanın əsas iqtisadi ərazisi olan Ağdam rayonu 8 avqust 1930-cu ildə yaranmışdır.

Heydər Əliyev hələ Sovetlər Birliyi dövründə Azərbaycana rəhbərlik etdiyi illərdə bir neçə dəfə Ağdamda olmuş, şəhər və kəndləri gəzmiş, əməkçilərlə görüşüb, onlarla səmimi söhbət etmişdir. Ulu Öndər o illər Ağdamda olarkən demişdir: *“Mən arzu edirəm ki, Ağdam gündən-günə çiçəklənsin. Həm şəhər, həm də kəndlər dastanlarda, şeirlərdə olduğu kimi, Azərbaycanın gözəl bağ-bağatlı guşəsi olsun”* [1].

Ağdam erməni işğalından əvvəl zəngin turizm potensialına malik idi. Dağlıq və dağətəyi ərazilərdə yerləşən rayonda çoxsaylı müalicəvi mineral bulaqlar, zəngin təbiətə malik Gülablı və Şelli kəndlərində sanatoriya, habelə, Şahbulaqda turizm bazası var idi.

O dövrlərdə kurort və istirahət mərkəzləri turistləri öz gözəllikləri ilə yanaşı, müalicəvi xarakterinə görə də cəlb edirdi. Ağdamın Gülablı kəndində 100 yerlik, Şelli kəndində 50 yerlik, Şahbulaqda 40 yerlik istirahət-müalicə obyektləri fəaliyyət göstərirdi.

Ağdam rayonunun işğaldan azad edilməsi yeni iqtisadi təşəbbüsləri canlandırır. Rayon ərazisi əkinçilik və heyvandarlıq təsərrüfatlarının yaradılması, sənaye bölgəsinin formalaşması, turizmin inkişafı üçün geniş perspektivləri əks etdirir.

Ağdamın əlverişli iqtisadi və coğrafi mövqeyi, bənzərsiz təbii və iqlim xüsusiyyətləri, münbit torpaqları, zəngin ehtiyatları, qeyri-adi flora və faunası ölkənin turizm sənayesinin inkişafı üçün yeni üfüqlər açır. Bu ərazilərə qoyulan investisiyalar bu sahənin iş adamları üçün böyük imkanlar yaradacaqdır.

Tezliklə Ağdam Azərbaycanın əsas turistik məkanına çevriləcəkdir. Ağdamın tarixi abidələri və bənzərsiz memarlığı yeni turizm marşrutları yaradacaqdır. Bu da turizmin inkişafı üçün çox faydalı olacaqdır.

Turizmdə ən böyük motivasiyalardan biri təbiətə olan maraqdır ki, bu da Ağdamı ön plana çıxarır. Ağdam torpağı həm də xalqımızın böyük mədəni irsinin mühüm daşıyıcısı hesab olunur. Ağdamın tarixi və mədəni potensialı burada turizmi inkişaf etdirəcək əsas amillərdən biridir, çünki:

1. Tarixi-mədəni irslə tanışlıq turistləri cəlb etmək üçün ən vacib vasitə, ən güclü turistik motivdir;

2. Tarixi-mədəni irs obyektləri gəlirli ola biləcək və iqtisadi inkişafa əhəmiyyətli təsir göstərən vacib bir sərvətdir;

3. Turizm sektorunda təsirli bir liderlik vasitəsi olaraq istifadə edilən tarixi-mədəni irsin “marka” olaraq görülməsini təmin edərək bölgənin müsbət imicini yaradır.

Ağdamın tarixi-memarlıq abidələri Ermənistanın silahlı qüvvələri tərəfindən məhv edilməsinə baxmayaraq, Azərbaycan Prezidentinin fərman və sərəncamları çərçivəsində bərpa işlərinə başlanıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Ağdam rayonunun işğaldan azad olunması münasibəti ilə xalqa müraciəti zamanı bildirdi ki, *indi Ağdam üçün yeni bir dövr başlayır. Ağdam yenidən bərpa edilərək Azərbaycanın ən gözəl şəhərləri sırasında olacaqdır* [2].

Rayonun təbiətinin rəngarəngliyi və gözəlliyi, mədəni irsinin, tarixi-memarlıq abidələrinin zənginliyi daima şöhrət tapmışdır. Hal-hazırkı zamanda isə Ağdamın turizm potensialının dünyaya tanıtılması istiqamətində maarifləndirici işlərə, rayonun turizm imkanlarından faydalanmaq üçün ilkin araşdırmalara başlanılıbdır. Ağdamda turizmin inkişafı bölgənin sürətli iqtisadi dirçəlişinə müsbət təsir göstərəcəkdir.

Ağdamın Azərbaycanda turizm sənayesinin inkişafı üçün çox zəngin resursları vardır. Bu, ilk növbədə çox əlverişli iqtisadi və coğrafi mövqeyə bağlıdır.

Rayonda təhlükəsizliyin təmini, əhalinin geri dönüşü və infrastruktur tam yaradıldıqdan sonra yeni turizm məhsulları turistlərə təqdim ediləcəkdir. Birinci mərhələdə əsas istiqamət daxili turizmin təşkili olacaqdır. İlk mərhələdə Ağdamda daha çox ziyarət xarakterli turizm, daha sonra, infrastruktur tam bərpa olduqdan sonra isə istirahət turizminin təşkili planlaşdırılır.

Turistləri Ağdama cəlb etmək üçün Zəfər marşrutu üzərində işlənir. Bu turizm növü “qara turizm” adlanır. İşğal nəticəsində dağılan tikililəri göstərmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bununla da bu ərazilərə gələn turistlərə erməni vəhşiliyinin çox az qismini göstərmək olar.

Ağdamda turizmin bir çox növünün inkişafı üçün böyük imkanlar vardır. Təbii sərvətlərlə zəngin olan Ağdamda həm də müxtəlif növ ekstremal turizm, aqroturizm və yaşıl turizm təşkil edilə bilər.

Gözəl turizm məkanı olan Ağdam ekoturizm, dağ turizmi, tibbi və mədəni turizm potensialından istifadə edərək Qarabağın iqtisadi dirçəlişinə töhfə verəcəkdir.

Rayon ərazisində olan iqlim-balneoloji şərait, dağ meşələri, kurort məqsədləri üçün istifadə edilən mineral bulaqlar sayəsində Ağdamda ekoturizmi sürətlə inkişaf etdirmək olar. Bundan əlavə digər müalicəvi sular bölgənin işğal olunmamış ərazilərində qalmaqdadır.

Ağdamda mövcud olan əlverişli coğrafi şərait, adət-ənənələr, qonaqpərvərlik kənd yaşıl turizminin inkişafına əlverişli şərait yaradır. Ağdam rayonu aqroturizm üçün ideal məkandır. Daha sonralar kəndlərdə yaşayan gəncləri aqroturizm, fotoovçuluq, yaşıl turizm operatorluğu kimi yeni peşə və ixtisaslara həvəsləndirmək mümkündür. Kənd turizmi həm kənd təsərrüfatı üçün yaxşı mənbədir, həm də yeni iş yerləri və kəndlilər üçün əlavə qazanc deməkdir. Kənd turizminin inkişafı ilə əhalinin məşğulluq səviyyəsini qaldırmaq olar.

Onun ərazisindən axan çaylar da rafting (raft adı verilən qayıqları avar vasitəsilə idarə edərək, çay boyu qayaları və maneələri aşaraq devrilməməyə çalışmaq) üçün çox əlverişlidir.

Zamanla turist sayının artması, fəal istehlak turizm bazarının yaranmasına, turizm sahəsi üzrə məhsul istehsalının və yerli turizm sənayesinin investisiya cəlbediciliyinin artmasına səbəb olacaqdır. Turistlərin tələbatları nəticəsində istehsalın və satı-

şın həcmi artdıqca bölgədə turizm sənayesinə uyğun yeni obyektlər (otellər, istirahət və əyləncə mərkəzləri, iaşə müəssisələri və s.) tikilə bilər.

Ticarət mərkəzlərinin yaradılması üçün Ağdamın özünəməxsus perspektivi vardır. Topdan və pərakəndə satış məntəqələrinin açılması ilə əhalisini işlə təmin etmək mümkündür.

Turistlərin marağına səbəb olan amillərdən biri Ağdamın özünə xas milli mətbəxdir. Ağdamın milli mətbəxini, həmçinin, şərablarını dadmaq üçün çoxsaylı turistlər səfər edəcəkdir. İstifadəyə verilən kafe və restoranlar rayonun zəngin mətbəxini turistlərə nümayiş etdirəcəkdir.

Ağdam investisiya baxımından turizm və xidmətlər sektoru çox cəlbedicidir.

Qarabağı təhlükəsiz zonaya çevrilməsi istiqamətində dövlət tərəfindən həyata keçirilən bütün tədbirlər burada turizm infrastrukturunun formalaşması və dinamik inkişafına səbəb olacaqdır. Beləliklə, Qarabağın turizm potensialı haqqında dünyaya çatdırılan reallıqlar Azərbaycana yeni investisiyaların cəlb olunmasına yollar açacaqdır.

Ümummillə lider Heydər Əliyev Ağdamın işğalı ilə bağlı 1998-ci ildə Milli Məclisdə çıxışı zamanı demişdir: *“Mən dedim və bir daha təkrar edirəm, Ağdam Azərbaycanın ən gözəl guşəsidir. İnsanların əsrlər boyu yaşadığı qüdrətli bir yerdir. Ağdam bizim hamımız üçün əziz və müqəddəs şəhər və rayondur”* [3].

Əminliklə deyə bilərik ki, Ağdamda həyat yenidən dirçələcək və qısa zamanda regionun cəlbedici turizm istiqamətlərindən birinə çevriləcəkdir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. <https://aqreqator.az/az/cemiyyet/1435059>
2. <https://news.milli.az/politics/66101.html>
3. <https://hafta.az/susa-ve-agdamin-turizm-imkanlarina%0D%0Adeyen-ziyan-arasdirilib-11746-xeber.html>